ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 8ης Ιανουαρίου 2002 *

Στην υπόθεση C-428/99,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του College van Beroep voor het bedrijfsleven (Κάτω Χώρες) προς το Δικαστήριο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

H. van den Bor BV

και

Voedselvoorzieningsin- en verkoopbureau,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την εξουσία των κρατών μελών να αποζημιώσουν εκτροφείς βοοειδών και να καθορίσουν το ποσό της αποζημιώσεως που οφείλεται λόγω της σφαγής βρετανικών μόσχων που διατάχθηκε στο πλαίσιο της κρίσεως της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών τον Μάρτιο του 1996 καθώς και ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 717/96 της Επιτροπής, της 19ης Απριλίου 1996, για τη θέσπιση εκτάκτων μέτρων στηρίξεως της αγοράς βοείου κρέατος στο Βέλγιο, τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες (ΕΕ L 99, σ. 16), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 841/96 της Επιτροπής, της 7ης Μαΐου 1996 (ΕΕ L 114, σ. 18),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, D. A. O. Edward, A. La Pergola, L. Sevón (εισηγητή) και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. A. Fierstra,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους G. Berscheid και C. van der Hauwaert,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την J. G. van Bakel, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους G. Berscheid και T. van Rijn, κατά τη συνεδρίαση της 4ης Οκτωβρίου 2001,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Νοεμβρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1999, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Νοεμβρίου 1999, το College van Beroep voor het bedrijfsleven υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την εξουσία των κρατών μελών να αποζημιώσουν εκτροφείς βοοειδών και να καθορίσουν το ποσό της αποζημιώσεως που οφείλεται λόγω της σφαγής βρετανικών μόσχων που διατάχθηκε στο πλαίσιο της κρίσεως της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών (στο εξής: ΣΕΒ) τον Μάρτιο του 1996 καθώς και ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 717/96 της Επιτροπής, της 19ης Απριλίου 1996, για τη θέσπιση εκτάκτων μέτρων στηρίξεως της αγοράς βοείου κρέατος στο Βέλγιο, τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες (ΕΕ L 99, σ. 16), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 841/96 της Επιτροπής, της 7ης Μαΐου 1996 (ΕΕ L 114, σ. 18, στο εξής: τροποποιημένος κανονισμός 717/96).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της H. van den Bor BV (στο εξής: Van den Bor) και του Voedselvoorzieningsin- en verkoopbureau (Οργανισμού αγοράς και πωλήσεως τροφίμων, στο εξής: VVB) σχετικά με τον καθορισμό του ποσού που οφείλεται στη Van den Bor ως αποζημίωση για τη ζημία που απορρέει από την υποχρέωση σφαγής βρετανικών μόσχων.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

3 Το άρθρο 92 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 87 ΕΚ) ορίζει:

«1. Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα Συνθήκη ορίζει άλλως.

2. Συμβιβάζονται με την κοινή αγορά:

[...]

β) οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα,

[...]

3. Δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά:

[...]

γ) οι ενισχύσεις για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον. [...]

[...]»

4 Το άρθρο 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ) ορίζει:

«Η Επιτροπή ενημερώνεται εγκαίρως περί των σχεδίων που αποβλέπουν να θεσπίσουν ή να τροποποιήσουν τις ενισχύσεις, ώστε να δύναται να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Αν κρίνει ότι σχέδιο ενισχύσεως δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, κατά το άρθρο 92, κινεί αμελλητί τη διαδικασία που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν δύναται να εφαρμόσει τα σχεδιαζόμενα μέτρα πριν η Επιτροπή καταλήξει σε τελική απόφαση.»

5 Η δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (ΕΟΚ) 805/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του βοείου

κρέατος (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 72), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2417/95 της Επιτροπής, της 13ης Οκτωβρίου 1995 (ΕΕ L 248, σ. 39, στο εξής: κανονισμός 805/68), έχει ως εξής:

«εκτιμώντας ότι η πραγματοποίηση ενιαίας αγοράς που βασίζεται σε σύστημα κοινών τιμών, θα απειλείται από τη χορήγηση ορισμένων ενισχύσεων· ότι, για το λόγο αυτό, οι διατάξεις της Συνθήκης που επιτρέπουν την εκτίμηση των ενισχύσεων, οι οποίες χορηγούνται από τα κράτη μέλη, και την απαγόρευση εκείνων που είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, θα έπρεπε να εφαρμόζονται στον τομέα του βοείου κρέατος».

6 Το άρθρο 23 του κανονισμού 805/68, όπως έχει μετά την τροποποίησή του από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1261/71 του Συμβουλίου, της 15ης Ιουνίου 1971, περί των εκτάκτων μέτρων που πρέπει να ληφθούν σε διαφόρους γεωργικούς τομείς μετά από ορισμένες δυσχέρειες υγειονομικού χαρακτήρα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/006, σ. 208), ορίζει:

«Προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι περιορισμοί της ελευθέρας κυκλοφορίας που θα επέφερε η εφαρμογή μέτρων προοριζομένων για την καταπολέμηση της διαδόσεως των ασθενειών στα ζώα, είναι δυνατόν να ληφθούν έκτακτα μέτρα στηρίξεως της αγοράς που θίγεται από αυτούς τους περιορισμούς, κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 27. Τα μέτρα αυτά λαμβάνονται μόνο κατά το μέτρο και για το χρονικό διάστημα που είναι αυστηρώς αναγκαία για τη στήριξη αυτής της αγοράς.»

7 Το άρθρο 24 του κανονισμού 805/68 ορίζει:

«Με την επιφύλαξη αντιθέτων διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα άρθρα 92, 93 και 94 της Συνθήκης εφαρμόζονται στην παραγωγή και στο εμπόριο των προϊόντων που αναφέρονται στο άρθρο 1.»

8 Το άρθρο 1 της οδηγίας 82/894/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1982, για τη γνωστοποίηση των ασθενειών των ζώων μέσα στην Κοινότητα (ΕΕ L 378, σ. 58), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 90/134/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 6ης Μαρτίου 1990 (ΕΕ L 76, σ. 23, στο εξής: οδηγία 82/894), ορίζει ότι η οδηγία αυτή αφορά τη γνωστοποίηση της εμφανίσεως μιας από τις ασθένειες που εμφαίνονται στο παράρτημά της Ι. Το παράρτημα αυτό αναφέρει μεταξύ άλλων τη ΣΕΒ.

9 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων ζώντων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς (ΕΕ L 224, σ. 29), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 92/118/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1992, για τον καθορισμό των όρων υγειονομικού ελέγχου καθώς και των υγειονομικών όρων που διέπουν το εμπόριο και τις εισαγωγές στην Κοινότητα προϊόντων που δεν υπόκεινται, όσον αφορά τους προαναφερόμενους όρους, στις ειδικές κοινοτικές ρυθμίσεις που αναφέρονται στο κεφάλαιο Ι του παραρτήματος Α της οδηγίας 89/662/ΕΟΚ και, όσον αφορά τους παθογόνους παράγοντες, της οδηγίας 90/425 (ΕΕ 1993, L 62, σ. 49, στο εξής: οδηγία 90/425), έχει ως εξής:

«Εάν, κατά τη διάρκεια του ελέγχου που πραγματοποιείται στον τόπο προορισμού της αποστολής ή κατά τη μεταφορά, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους προορισμού διαπιστώνουν:

α) την παρουσία παραγόντων υπεύθυνων για ασθένεια που αναφέρεται στην οδηγία 82/894/ΕΟΚ [...], όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την απόφαση 90/134/ΕΟΚ της Επιτροπής [...], ζωονόσου, ασθένειας ή οιασδήποτε αιτίας που ενδέχεται να συνιστά σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή για τον άνθρωπο ή ότι τα προϊόντα προέρχονται από περιοχή μολυσμένη από επιζωοτική ασθένεια, οι προαναφερόμενες αρχές επιβάλλουν την απομόνωση του ζώου ή της παρτίδας ζώων στον πλησιέστερο σταθμό απομόνωσης ή τη θανάτωσή τους ή/και την καταστροφή τους.

Τα έξοδα για τα προβλεπόμενα στο πρώτο εδάφιο μέτρα βαρύνουν τον αποστολέα, τον εντολοδόχο του ή το πρόσωπο που είναι υπεύθυνο για τα προϊόντα ή τα ζώα αυτά.

Οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους προορισμού ανακοινώνουν αμέσως εγγράφως, με το προσφορότερο μέσο, στις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών και στην Επιτροπή τις διαπιστώσεις που γίνονται, τις αποφάσεις που λαμβάνονται, καθώς και τους λόγους που υπαγόρευσαν τη λήψη τους.

Μπορούν να εφαρμόζονται τα μέτρα διασφάλισης που προβλέπονται στο άρθρο 10.

[...]»

10 Κατά το άρθρο 10, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 90/425:

«1. Κάθε κράτος μέλος ανακοινώνει αμέσως στα άλλα κράτη μέλη και την Επιτροπή, εκτός από την εμφάνιση στην επικράτειά του των ασθενειών που προβλέπονται στην οδηγία 82/894/ΕΟΚ, την εμφάνιση οποιασδήποτε ζωονόσου, ασθενείας ή αιτίας που ενδέχεται να συνιστά σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή την υγεία των ανθρώπων.

Το κράτος μέλος αποστολής θέτει αμέσως σε εφαρμογή τα μέτρα καταπολέμησης ή πρόληψης που προβλέπονται από την κοινοτική νομοθεσία, και ιδίως τον καθορισμό των ζωνών προστασίας που προβλέπονται σε αυτήν ή θεσπίζει οποιοδήποτε άλλο μέτρο κρίνει κατάλληλο.

Το κράτος μέλος προορισμού ή διαμετακόμισης το οποίο, κατά τη διενέργεια ελέγχου που προβλέπεται από το άρθρο 5, διαπιστώνει μια από τις ασθένειες ή αιτίες που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, μπορεί να λαμβάνει, εάν είναι απαραίτητο, προληπτικά μέτρα που προβλέπονται από την κοινοτική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένης της απομόνωσης των ζώων.

Μέχρις ότου ληφθούν τα σχετικά μέτρα, σύμφωνα με την παράγραφο 4, το κράτος μέλος προορισμού μπορεί, για σοβαρούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ζώων, να λαμβάνει συντηρητικά μέτρα έναντι των συγκεκριμένων εκμεταλλεύσεων, κέντρων ή οργανισμών ή, σε περίπτωση επιζωοτίας, έναντι της ζώνης προστασίας που προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία.

Τα μέτρα που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη κοινοποιούνται αμέσως στην Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη.

[...]

4. Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή εξετάζει την κατάσταση, το συντομότερο δυνατό, στα πλαίσια της μόνιμης κτηνιατρικής επιτροπής και θεσπίζει, με τη διαδικασία του άρθρου 17, τα απαραίτητα μέτρα για τα ζώα και τα προϊόντα που αναφέρονται στο άρθρο 1 και, αν το επιβάλλει η κατάσταση, για τα παράγωγα προϊόντα των εν λόγω ζώων. Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη της κατάστασης και, με την ίδια διαδικασία, τροποποιεί ή ακυρώνει, ανάλογα με αυτήν την εξέλιξη, τις ληφθείσες αποφάσεις.»

11 Μετά τη λήψη της αποφάσεως 96/239/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 1996, σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα προστασίας από τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (ΕΕ L 78, σ. 47), η Επιτροπή εξέδωσε τον κανονισμό 717/96.

12 Ο κανονισμός αυτός αναφέρει ότι βασίζεται στον κανονισμό 805/68, και ιδίως στο άρθρο του 23.

13 Το άρθρο 7 του κανονισμού 717/96 ορίζει ότι αυτός τίθεται σε ισχύ την ημερομηνία της δημοσιεύσεώς του στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* και ότι έχει εφαρμογή από τις 11 Απριλίου 1996.

14 Κατά την πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 717/96, η δυνατότητα να εισέλθουν στην αλυσίδα διατροφής του ανθρώπου ή των ζώων μόσχοι που γεννήθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας και εξήχθησαν για πάχυνση στα άλλα κράτη μέλη πριν από την επιβολή της απαγορεύσεως εξαγωγής έχει δημιουργήσει στους καταναλωτές έλλειψη εμπιστοσύνης σχετικά με το βόειο κρέας και έχει διαταράξει τις αγορές στο Βέλγιο, στη Γαλλία και στις Κάτω Χώρες. Η ίδια αιτιολογική σκέψη εκθέτει ότι κατά συνέπεια είναι αναγκαίο να θεσπιστούν έκτακτα μέτρα για να στηριχθούν οι αγορές αυτές.

15 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 717/96 όριζε αρχικώς:

«Οι αρμόδιες αρχές στο Βέλγιο, τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες εξουσιοδοτούνται να αγοράζουν όλα τα βοοειδή, τα οποία έχουν ηλικία έξι μηνών ή κατώτερη στις 20 Μαρτίου 1996, βρίσκονται κατά την ημερομηνία αυτή σε εκμετάλλευση που βρίσκεται στο έδαφος του Βελγίου, της Γαλλίας ή των Κάτω Χωρών αντιστοίχως και προσκομίζονται σε αυτές από οποιονδήποτε παραγωγό, ο οποίος μπορεί να αποδείξει ότι το ζώο είχε γεννηθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο.»

16 Ο κανονισμός 841/96 αντικατέστησε τη διάταξη αυτή, η δε αντικατάσταση στην οποία προέβη ισχύει από την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού 717/96. Έτσι, το άρθρο 1, παράγραφος 1, του τροποποιημένου κανονισμού 717/96 ορίζει:

«Οι αρμόδιες αρχές στο Βέλγιο, τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες εξουσιοδοτούνται να αγοράζουν όλα τα βοοειδή τα οποία έχουν γεννηθεί την ή μετά από την 1η Σεπτεμβρίου 1995 και βρίσκονται στις 20 Μαρτίου 1996 σε εκμετάλλευση που βρίσκεται στο έδαφος του Βελγίου, της Γαλλίας ή των Κάτω Χωρών, αντιστοίχως, και προσκομίζονται σε αυτές από οποιονδήποτε παραγωγό, ο οποίος μπορεί να αποδείξει ότι το ζώο είχε γεννηθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο.»

17 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του τροποποιημένου κανονισμού 717/96, το καταβλητέο τίμημα για το ζώο που αγοράζεται βάσει του άρθρου 1 του κανονισμού αυτού από την αρμόδια αρχή του σχετικού κράτους μέλους είναι 2,8 ECU ανά χιλιόγραμμο βάρους ζώντος ζώου. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού ορίζει ότι η Κοινότητα συγχρηματοδοτεί κατά ποσοστό 70 % το τίμημα που καταβλήθηκε από το σχετικό κράτος μέλος για κάθε αγορασμένο ζώο που καταστράφηκε σύμφωνα με το άρθρο 1 του εν λόγω κανονισμού.

18 Το άρθρο 6 του τροποποιημένου κανονισμού 717/96 ορίζει ότι «[τ]α μέτρα που λαμβάνονται δυνάμει του παρόντος κανονισμού θεωρούνται μέτρα παρέμβασης κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 729/70».

Η εθνική ρύθμιση

19 Κατόπιν πληροφοριών σχετικά με το ενδεχόμενο υπάρξεως σχέσεως μεταξύ της ΣΕΒ και της προσβάλλουσας τον άνθρωπο ασθένειας Creutzfeldt-Jakob και σχετικά με την κρίση της ΣΕΒ στο Ηνωμένο Βασίλειο, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών θέσπισε

ήδη από τις 23 Μαρτίου 1996 αυστηρότερα μέτρα όσον αφορά τα βοοειδή, το βόειο κρέας και τα λοιπά παράγωγα προϊόντα από βοοειδή καταγωγής Ηνωμένου Βασιλείου. Μεταξύ άλλων μέτρων, διέταξε τον περιορισμό των εν λόγω βοοειδών.

20 Ο Υπουργός Γεωργίας, Περιβάλλοντος και Αλιείας, με απόφαση της 3ης Απριλίου 1996 που έλαβε μετά από διαβούλευση με τον Υφυπουργό Δημοσίας Υγείας, Ευζωίας και Αθλητισμού, επέβαλε, μεταξύ άλλων, τη σφαγή των μόσχων εισαγωγής Ηνωμένου Βασιλείου.

21 Η Regeling tegemoetkoming schade kalvereigenaren BSE 1996 (υπουργική απόφαση περί καλύψεως των ζημιών που ιδιοκτήτες μόσχων υπέστησαν στο πλαίσιο της κρίσεως της ΣΕΒ το 1996, στο εξής: υπουργική απόφαση περί αποζημιώσεως) ελήφθη και αυτή στις 3 Απριλίου 1996 και τέθηκε σε ισχύ στις 9 Απριλίου 1996. Κατά το άρθρο της 4:

«Η αξία της αποζημιώσεως αντιστοιχεί στην αξία που ο μόσχος είχε στο οικονομικό κύκλωμα πριν μεταφερθεί έξω από την εκμετάλλευση όπου εκτρεφόταν.»

22 Σύμφωνα με την υπουργική απόφαση περί αποζημιώσεως, η αξία των σχετικών μόσχων καθορίστηκε από εμπειρογνώμονα.

23 Με υπουργική απόφαση της 16ης Απριλίου 1996, το άρθρο 4 της υπουργικής αποφάσεως περί αποζημιώσεως τροποποιήθηκε από τις 17 Απριλίου 1996 ως εξής:

«Το ποσό της αποζημιώσεως αντιστοιχεί στην αξία των μόσχων στο οικονομικό κύκλωμα πριν από τη μεταφορά τους έξω από την εκμετάλλευση όπου εκτρέφονταν.

Όμως, όταν βάσει ευρωπαϊκής ρυθμίσεως καθοριστεί ποσό αποζημιώσεως, θα ισχύει το τελευταίο αυτό ποσό.»

24 Στις 26 Απριλίου 1996, ο Υπουργός Γεωργίας, Περιβάλλοντος και Αλιείας τροποποίησε ξανά την υπουργική απόφαση περί αποζημιώσεως, με αναδρομική ισχύ από την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού 717/96, δηλαδή από τις 11 Απριλίου 1996. Όπως τροποποιήθηκε, η υπουργική αυτή απόφαση, της οποίας ο τίτλος έγινε «Regeling vergoeding kalvereigenaren BSE 1996» (υπουργική απόφαση περί αποζημιώσεως ιδιοκτητών μόσχων για τη ζημία που υπέστησαν στο πλαίσιο της κρίσεως της ΣΕΒ το 1996), ορίζει στο άρθρο της 4:

«Η αποζημίωση ανέρχεται σε 2,8 ECU ανά χιλιόγραμμο βάρους ζώντος ζώου και υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 717/96 της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, για τη θέσπιση εκτάκτων μέτρων στηρίξεως της αγοράς βοείου κρέατος στο Βέλγιο, τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες (ΕΕ L 99).»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

25 Στις 19 Απριλίου 1996, ο περιφερειακός διευθυντής της Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (Υπηρεσίας ελέγχου αγελαίων ζώων και κρέατος) συνέταξε βεβαίωση με την οποία καθόρισε σε 619 001,25 ολλανδικά φιορίνια (NLG) την αξία των μόσχων της Van den Bor που έπρεπε να σφαγούν (στο εξής: βεβαίωση). Τη βεβαίωση αυτή υπογράφουν και ο εμπειρογνώμονας στον οποίο είχε ανατεθεί η εκτίμηση της αξίας των σχετικών μόσχων και ο εκπρόσωπος της Van den Bor.

26 Στις 4 Ιουνίου 1996, ο VVB απέστειλε στη Van den Bor βεβαίωση αγοράς. Με το έγγραφο αυτό βεβαίωσε ότι, όσον αφορά τους μόσχους, στις 25 Απριλίου 1996 έλαβε 554 κομμάτια με βάρος ζώντος ζώου 96 020 kg αντί 5,99 NLG ανά χιλιόγραμμο βάρους ζώντος ζώου, μη συνυπολογιζομένου του φόρου προστιθεμένης αξίας.

27 Επί αντιτύπου της βεβαιώσεως αγοράς το οποίο επέστρεψε, η Van den Bor διατύπωσε αντιρρήσεις σχετικά με την αποζημίωση που καθορίστηκε κατ' αυτόν τον τρόπο.

28 Στις 3 Φεβρουαρίου 1997 ο VVB έλαβε την απόφαση να απορρίψει τη διοικητική ένσταση που η Van den Bor είχε υποβάλει κατά του καθορισθέντος στις 4 Ιουνίου 1996 ποσού της αποζημιώσεως. Στην απόφαση αυτή, εκθέτει μεταξύ άλλων ότι:

— όταν συνετάγη η βεβαίωση της 19ης Απριλίου 1996 είχε ήδη τροποποιηθεί το σύστημα αποζημιώσεως·

— η αποζημίωση είναι σύμφωνη με την ισχύουσα ρύθμιση, καθόσον δεν στηρίζεται στην αξία που καθορίστηκε από τον εμπειρογνώμονα, αλλά στο γινόμενο του καταγεγραμμένου αριθμού των χιλιογράμμων βάρους ζώντος ζώου επί την τιμή που έχει το χιλιόγραμμο βάρους ζώντος ζώου, δηλαδή 2,8 ECU ή 5,99 NLG·

— η βεβαίωση αυτή δεν έχει πλέον σημασία, λαμβανομένης υπόψη της ευρωπαϊκής και εθνικής ρυθμίσεως όπως τροποποιήθηκε.

29 Η Van den Bor άσκησε στις 3 Φεβρουαρίου 1997 ενώπιον του College van Beroep voor het bedrijfsleven προσφυγή για την ακύρωση της αποφάσεως αυτής του VVB.

30 Το δικαστήριο αυτό αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Είχε ο Υπουργός Γεωργίας, Περιβάλλοντος και Αλιείας την εξουσία να θεσπίσει, πριν από τη θέσπιση σχετικών κοινοτικών διατάξεων, εθνικές διατάξεις που καθιστούσαν δυνατή την καταβολή αποζημιώσεως για τη ζημία που υπέστη ο ενδιαφερόμενος λόγω της σφαγής βρετανικών μόσχων όπως την προβλέπουν αποφάσεις του εν λόγω υπουργού της 3ης Απριλίου 1996;

2) Αν στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση, απαγορεύει το κοινοτικό δίκαιο να γίνει σεβαστή η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που δημιουργήθηκε από διοικητική απόφαση στο πλαίσιο των πιο πάνω εθνικών διατάξεων οι οποίες προβλέπουν ότι θα καταβληθεί συγκεκριμένη αποζημίωση, όταν στην περίπτωση που έχει εφαρμογή μόνο το εθνικό δίκαιο η εμπιστοσύνη αυτή πρέπει να θεωρηθεί βάσιμη;

3) Αν στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση, απαγορεύουν το κοινοτικό δίκαιο και ειδικότερα ο κανονισμός 717/96 να καθορίσουν οι εν λόγω εθνικές διατάξεις το ποσό της αποζημιώσεως που πρέπει να καταβληθεί στον ενδιαφερόμενο;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

31 Με το πρώτο ερώτημα, το College van Beroep voor het bedrijfsleven ερωτά στην ουσία αν οι κοινοτικές διατάξεις που έχουν εφαρμογή επί της κοινής γεωργικής πολιτικής στον τομέα του βοείου κρέατος πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι, μετά από πληροφορίες σχετικά με το ενδεχόμενο υπάρξεως σχέσεως μεταξύ της ΣΕΒ

και της προσβάλλουσας τον άνθρωπο ασθένειας Creutzfeldt-Jakob και σχετικά με την κρίση της ΣΕΒ στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα κράτη μέλη είχαν δικαίωμα να διατάξουν τη σφαγή των νεαρών βοοειδών καταγωγής Ηνωμένου Βασιλείου που βρίσκονταν στο έδαφός τους, καθώς και να προβλέψουν την καταβολή αποζημιώσεως στους κτηνοτρόφους που ζημιώθηκαν από το μέτρο αυτό.

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

32 Η Ολλανδική Κυβέρνηση θεωρεί ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών είχε δικαίωμα, βάσει του άρθρου 10 της οδηγίας 90/425, να θεσπίσει όλες τις επίμαχες στην κύρια δίκη εθνικές διατάξεις, και μεταξύ αυτών εκείνες περί αποζημιώσεως. Η αποζημίωση ήταν αναγκαία για να μην έχουν οι κτηνοτρόφοι κίνητρο να φροντίσουν ώστε τα ζώα τους να διαφύγουν της σφαγής. Διευκρινίζει ότι οι διατάξεις περί αποζημιώσεως κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή με έγγραφο της 9ης Απριλίου 1996 και από την έλλειψη απαντήσεως της Επιτροπής στο έγγραφο αυτό συνάγει ότι η Επιτροπή δεν είχε αντίρρηση σχετικά με τη νομική βάση και το περιεχόμενο των κανόνων περί αγοράς μόσχων, όπως οι κανόνες αυτοί ίσχυαν πριν από την έκδοση του κανονισμού 717/96.

33 Η Επιτροπή υποστηρίζει αντιθέτως ότι οι ολλανδικές αρχές δεν είχαν εξουσία να θεσπίσουν αυτό που χαρακτηρίζει ως εθνικό μέτρο παρεμβάσεως για τη στήριξη του επιπέδου των τιμών στην εγχώρια αγορά βοείου κρέατος με τη χορήγηση οικονομικής ενισχύσεως στους Ολλανδούς ιδιοκτήτες μόσχων. Η δυνατότητα θεσπίσεως ενός τέτοιου μέτρου όντως αποτελεί ειδική εξουσία που παρέχεται στην Επιτροπή από το άρθρο 23 του κανονισμού 805/68.

34 Η Επιτροπή υπενθυμίζει επίσης ότι, κατά το άρθρο 24 του κανονισμού αυτού, οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων κατ' αρχήν έχουν εφαρμογή στον τομέα του βοείου κρέατος. Τα ποσά που κατ' εφαρμογήν της υπουργικής αποφάσεως περί αποζημιώσεως, όπως τροποποιήθηκε στις 16 Απριλίου 1996, καταβλήθηκαν στους ιδιοκτήτες μόσχων πρέπει να θεωρηθούν κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του

άρθρου 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Πάντως, η εθνική αυτή ρύθμιση, εφόσον δεν ανακοινώθηκε στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης, πρέπει κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου να θεωρηθεί ανίσχυρη.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

35 Εκ προοιμίου, πρέπει να επισημανθεί ότι, όταν υπάρχει κανονισμός με τον οποίο θεσμοθετείται κοινή οργάνωση των αγορών σε συγκεκριμένο τομέα, τα κράτη μέλη οφείλουν να απέχουν από κάθε μέτρο ικανό να εισαγάγει παρέκκλιση από αυτή την κοινή οργάνωση ή να τη θίξει. Ασυμβίβαστες με κοινή οργάνωση των αγορών είναι και οι ρυθμίσεις που εμποδίζουν την εύρυθμη λειτουργία της, ακόμα και αν το σχετικό ζήτημα δεν ρυθμίζεται εξαντλητικώς με την κοινή οργάνωση των αγορών (απόφαση της 19ης Μαρτίου 1998, C-1/96, Compassion in World Farming, Συλλογή 1998, σ. I-1251, σκέψη 41).

36 Οι μόσχοι υπάγονται στον τομέα του βοείου κρέατος, όπου την κοινή οργάνωση των αγορών διέπει ο κανονισμός 805/68. Σύμφωνα με το άρθρο 1 και το παράρτημα Α της οδηγίας 90/425, οι μόσχοι καλύπτονται από την οδηγία αυτή.

37 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους προορισμού μιας παρτίδας ζώντων ζώων να διατάξουν, μεταξύ άλλων, τη σφαγή ενός ζώου όταν διαπιστώνουν την παρουσία παραγόντων ευθυνομένων για ασθένεια που γνωστοποιήθηκε βάσει της οδηγίας 82/894, ζωονόσου, ασθενείας ή οποιασδήποτε άλλης αιτίας ικανής να αποτελέσει σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή τον άνθρωπο.

38 Η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένων υπόψη του σκοπού της, ο οποίος είναι να εξασφαλιστεί η προστασία της υγείας των ζώων και των ανθρώπων, και της εξελίξεως των επιστημονικών γνώσεων.

39 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνηστεί ότι, με τη διάταξη της 12ης Ιουλίου 1996, C-180/96 R, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-3903), το Δικαστήριο δέχθηκε ότι η απαγόρευση εξαγωγής, τον Μάρτιο του 1996, βοοειδών προελεύσεως Ηνωμένου Βασιλείου είναι μέτρο διασφαλίσεως υπό την έννοια του άρθρου 10 της οδηγίας 90/425. Έλαβε υπόψη, στις σκέψεις 8 και 67 έως 72 της διατάξεως αυτής, τον αριθμό των κρουσμάτων ΣΕΒ στο Ηνωμένο Βασίλειο, την πολυετή περίοδο επωάσεως κατά την οποία η ΣΕΒ δεν μπορεί να ανιχνευθεί, την επιστημονική αβεβαιότητα που υφίστατο όσον αφορά τους τρόπους μεταδόσεως της ασθένειας αυτής και την έλλειψη δυνατότητας ανασυστάσεως του ιστορικού των ζώων στο Ηνωμένο Βασίλειο.

40 Οι ίδιες εκτιμήσεις συνεπάγονται ότι τα κράτη μέλη είχαν τότε δικαίωμα να διατάξουν, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 90/425, τη σφαγή των μόσχων καταγωγής Ηνωμένου Βασιλείου που βρίσκονταν στο έδαφός τους.

41 Όπως ο γενικός εισαγγελέας εξέθεσε στα σημεία 29 έως 35 των προτάσεών του, το γεγονός ότι τα κράτη μέλη είχαν την εξουσία να διατάξουν τη σφαγή ζώων συνεπάγεται ότι είχαν και την εξουσία να οργανώσουν τα της αποζημιώσεως των κτηνοτρόφων που θίχτηκαν από το μέτρο αυτό, καθόσον μπορούσαν να υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι οι κτηνοτρόφοι αυτοί, αν δεν ελάμβαναν δίκαιη αποζημίωση, θα μπορούσαν να αποκρύψουν την καταγωγή των ζώων τους για να αποφύγουν τη σφαγή τους και τις εντεύθεν οικονομικές απώλειες.

42 Η εξουσία αυτή των κρατών μελών σχετικά με την αποζημίωση των κτηνοτρόφων δεν θίγεται από την κατά το άρθρο 23 του κανονισμού 805/68 εξουσία της Κοινότητας να θεσπίζει έκτακτα μέτρα στηρίξεως των θιγομένων αγορών. Αν η Κοινότητα θεσπίσει τέτοια μέτρα, στα κράτη μέλη απόκειται, αν χρειαστεί, να τροποποιήσουν το μέτρο που θέσπισαν για να μην εμποδίσει την εύρυθμη λειτουργία της κοινής οργανώσεως των αγορών.

43 Ασφαλώς, μια αποζημίωση, όπως η προβλεπόμενη από την επίμαχη στην κύρια δίκη ολλανδική ρύθμιση, η οποία χορηγείται με κρατικούς πόρους, είναι ικανή να ευνοήσει τις αποζημιούμενες επιχειρήσεις με το να αποτρέψει μια άλλως αναπόφευκτη γι' αυτές απώλεια, οπότε είναι ικανή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό.

44 Όμως, δεν μπορεί να εμπίπτει στη δεκτική εξαιρέσεων απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων στον τομέα του βοείου κρέατος, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 24 του κανονισμού 805/68, και στη συνακόλουθη υποχρέωση προηγούμενης ανακοινώσεως, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης, καθόσον έχει σαφώς παρακολουθηματικό χαρακτήρα σε σχέση με ένα μέτρο σφαγής ζώων που θεσπίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 90/425.

45 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνηστεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', τρίτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας, οι αρμόδιες αρχές του σχετικού κράτους μέλους οφείλουν να γνωστοποιήσουν αμέσως και γραπτώς, με το πιο πρόσφορο μέσο, στις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών και στην Επιτροπή τις διαπιστώσεις που έχουν γίνει, τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί και τους λόγους που τις υπαγόρευσαν.

46 Η γνωστοποίηση αυτή πρέπει να παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εξακριβώσει αν ένα εθνικό μέτρο αποζημιώσεως συμβιβάζεται με τις διατάξεις που ρυθμίζουν την κοινή οργάνωση των αγορών στον σχετικό τομέα και με τις διατάξεις που έχουν εφαρμογή προκειμένου περί κρατικών ενισχύσεων. Η εξέταση αυτή θα της παράσχει τη δυνατότητα, αν χρειαστεί, να αναζητήσει κατάλληλη λύση με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

47 Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή και το κράτος μέλος οφείλουν, βάσει του κανόνα που επιβάλλει στα κράτη μέλη και στα κοινοτικά όργανα αμοιβαίο καθήκον αγαστής συνεργασίας, από το οποίο διαπνέεται ιδίως το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 10 ΕΚ), να συνεργάζονται καλόπιστα για να υπερνικηθούν οι δυσκολίες τηρουμένων πλήρως των διατάξεων της Συνθήκης και των άλλων κοινοτικών δια-

τάξεων, ιδίως δε εκείνων που ρυθμίζουν την κοινή οργάνωση των αγορών στον σχετικό τομέα και εκείνων που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις.

48 Εν προκειμένω, από τα έγγραφα που προσκόμισε η Ολλανδική Κυβέρνηση προκύπτει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, μόνο με έγγραφο της 15ης Απριλίου 1996 την μόνιμης αντιπροσωπείας του Βασιλείου των Κάτω Χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση το οποίο απεστάλη κατόπιν αιτήσεως της 9ης Απριλίου 1996 του ολλανδικού Υπουργείου Γεωργίας, Περιβάλλοντος και Αλιείας η Επιτροπή ειδοποιήθηκε για τη θέσπιση των επίμαχων στην κύρια δίκη μέτρων σφαγής και αποζημιώσεως. Ναι μεν το χρονικό διάστημα εντός του οποίου διαβιβάστηκε η πληροφορία αυτή δύσκολα μπορεί να συμβιβαστεί με τις υποχρεώσεις κράτους μέλους όπως απορρέουν από το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 90/425, πλην όμως πρέπει να θεωρηθεί ότι το διάστημα αυτό δεν θέτει υπό αμφισβήτηση την εξουσία του κράτους μέλους να θεσπίσει τα εν λόγω μέτρα.

49 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι κοινοτικές διατάξεις που έχουν εφαρμογή επί της κοινής γεωργικής πολιτικής στον τομέα του βοείου κρέατος πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι, μετά από πληροφορίες σχετικά με το ενδεχόμενο υπάρξεως σχέσεως μεταξύ της ΣΕΒ και της προσβάλλουσας τον άνθρωπο ασθένειας Creutzfeldt-Jakob και σχετικά με την κρίση της ΣΕΒ στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα κράτη μέλη είχαν, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 90/425:

— δικαίωμα να διατάξουν τη σφαγή των νεαρών βοοειδών καταγωγής Ηνωμένου Βασιλείου που βρίσκονταν στο έδαφός τους και,

— εφόσον μπορούσαν να υπάρξουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι οι κτηνοτρόφοι θα μπορούσαν, αν δεν ελάμβαναν δίκαιη αποζημίωση, να αποκρύψουν την καταγωγή των ζώων τους για να αποφύγουν τη σφαγή τους και τις εντεύθεν οικονομικές απώλειες, δικαίωμα να θεσπίσουν μέτρο αποζημιώσεως με παρακολουθηματικό χαρακτήρα σε σχέση με το μέτρο που επέβαλε τη σφαγή των ζώων.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

50 Εφόσον η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι καταφατική, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

51 Με το τρίτο ερώτημά του, το οποίο υποβλήθηκε για την περίπτωση που από την απάντηση στο πρώτο ερώτημα προκύψει ότι το κράτος μέλος είχε την εξουσία να θεσπίσει μέτρα αποζημιώσεως, το College van Beroep voor het bedrijfsleven ερωτά στην ουσία αν το κοινοτικό δίκαιο και ειδικότερα ο τροποποιημένος κανονισμός 717/96 απαγορεύουν να καθορίζεται από εθνικές διατάξεις το ποσό της αποζημιώσεως που πρέπει να καταβληθεί στους κτηνοτρόφους.

52 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εκδοθείς βάσει του άρθρου 23 του κανονισμού 805/68, ο τροποποιημένος κανονισμός 717/96 καθορίζει τη συμβολή της Κοινότητας στη χρηματοδότηση της καταστροφής των μόσχων καταγωγής Ηνωμένου Βασιλείου που αγοράζονται και καταστρέφονται σύμφωνα με ορισμένες προϋποθέσεις.

53 Κατά το άρθρο 1 του τροποποιημένου κανονισμού 717/96, οι αρμόδιες αρχές ορισμένων κρατών μελών, και μεταξύ αυτών του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, «εξουσιοδοτούνται» να αγοράζουν τους μόσχους καταγωγής Ηνωμένου Βασιλείου που τους προσκομίζονται προς σφαγή σύμφωνα με τον κανονισμό αυτόν.

54 Από το κείμενο της διατάξεως αυτής προκύπτει a contrario ότι από την ημερομηνία κατά την οποία κατέστη εφαρμοστέος ο κανονισμός 717/96 στις αρχές αυτές δεν επιτρεπόταν πλέον να αγοράζουν τους μόσχους αυτούς σε εκτέλεση εθνικών μέτρων αποζημιώσεως.

55 Συγκεκριμένα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, από τη στιγμή που η Κοινότητα θέσπισε έκτακτα μέτρα στηρίξεως των αγορών βοείου κρέατος σύμφωνα με το άρθρο 23 του κανονισμού 805/68, δημιουργήθηκε ο κίνδυνος τα μέτρα αποζημιώσεως που θεσπίστηκαν αρχικώς από το κράτος μέλος βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 90/425 να συγκρουστούν με την κοινοτική ρύθμιση και η διατήρησή τους θα μπορούσε να εμποδίσει την εύρυθμη λειτουργία της κοινής οργανώσεως των αγορών βοείου κρέατος.

56 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, προκύπτει ότι οι ολλανδικές αρχές καθόρισαν στις 19 Απριλίου 1996 το ποσό της αποζημιώσεως που οφειλόταν στη Van den Bor. Ο καθορισμός αυτός έγινε πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 717/96 στις 20 Απριλίου 1996, δηλαδή, σύμφωνα με το άρθρο του 7, την ημερομηνία δημοσιεύσεώς του στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Όμως, ο κανονισμός αυτός, τόσο όπως είχε αρχικώς όσο και όπως είχε μετά την τροποποίησή του, εφαρμόζεται αναδρομικώς από τις 11 Απριλίου 1996, οπότε έχει εφαρμογή επί του καθορισμού του ποσού της αποζημιώσεως που οφείλεται στη Van den Bor.

57 Κατά συνέπεια, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, ακόμα και αν ένα κράτος μέλος είχε την εξουσία να θεσπίσει μέτρα αποζημιώσεως κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 90/425, το κοινοτικό δίκαιο και ειδικότερα ο τροποποιημένος κανονισμός 717/96 απαγορεύουν, από την ημερομηνία που ο κανονισμός αυτός κατέστη εφαρμοστέος, να καθορίζεται από εθνικές διατάξεις το ποσό της αποζημιώσεως που πρέπει να καταβληθεί στους κτηνοτρόφους.

Επί των δικαστικών εξόδων

58 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1999 το College van Beroep voor het bedrijfsleven, αποφαίνεται:

1) Οι κοινοτικές διατάξεις που έχουν εφαρμογή επί της κοινής γεωργικής πολιτικής στον τομέα του βοείου κρέατος πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι, μετά από πληροφορίες σχετικά με το ενδεχόμενο υπάρξεως σχέσεως μεταξύ της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών και της προσβάλλουσας τον άνθρωπο ασθένειας Creutzfeldt-Jakob και σχετικά με την κρίση της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα κράτη μέλη είχαν, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων ζώντων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 92/118/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1992, για τον καθορισμό των όρων υγειονομικού ελέγχου καθώς και των υγειονομικών όρων που διέπουν το εμπόριο και τις εισαγωγές στην Κοινότητα προϊόντων που δεν υπόκεινται, όσον αφορά τους προαναφερόμενους όρους, στις ειδικές κοινοτικές

ρυθμίσεις που αναφέρονται στο κεφάλαιο Ι του παραρτήματος Α της οδηγίας 89/662/ΕΟΚ και, όσον αφορά τους παθογόνους παράγοντες, της οδηγίας 90/425:

— δικαίωμα να διατάξουν τη σφαγή των νεαρών βοοειδών καταγωγής Ηνωμένου Βασιλείου που βρίσκονταν στο έδαφός τους και,

— εφόσον μπορούσαν να υπάρξουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι οι κτηνοτρόφοι θα μπορούσαν, αν δεν ελάμβαναν δίκαιη αποζημίωση, να αποκρύψουν την καταγωγή των ζώων τους για να αποφύγουν τη σφαγή τους και τις εντεύθεν οικονομικές απώλειες, δικαίωμα να θεσπίσουν μέτρο αποζημιώσεως με παρακολουθηματικό χαρακτήρα σε σχέση με το μέτρο που επέβαλε τη σφαγή των ζώων.

2) **Ακόμα και αν ένα κράτος μέλος είχε την εξουσία να θεσπίσει μέτρα αποζημιώσεως κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 90/425, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 92/118, το κοινοτικό δίκαιο και ειδικότερα ο κανονισμός (ΕΚ) 717/96 της Επιτροπής, της 19ης Απριλίου 1996, για τη θέσπιση εκτάκτων μέτρων στηρίξεως της αγοράς βοείου κρέατος στο Βέλγιο, τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 841/96 της Επιτροπής, της 7ης Μαΐου 1996, απαγορεύουν, από την ημερομηνία που ο κανονισμός αυτός κατέστη εφαρμοστέος, να καθορίζεται από εθνικές διατάξεις το ποσό της αποζημιώσεως που πρέπει να καταβληθεί στους κτηνοτρόφους.**

Jann Edward La Pergola

Sevón Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Ιανουαρίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

P. Jann